

Faris, S. (2025). Author Guidelines. *The Palgrave Encyclopedia of Global Shakespeare*. Retrieved from <https://meteor.springer.com/project/dashboard.jsf?id=812&tab=About&mode=ReadPage&entity=6069>

Hope, J. (2010). *Shakespeare and Language: Reason, Eloquence and Artifice in the Renaissance*. Arden Shakespeare.

Joubin, A. A. & Vyroubalova, E. (2025). *The Palgrave Encyclopedia of Global Shakespeare*. Retrieved from <https://link.springer.com/referencework/10.1007/978-3-319-99378-2>.

Quinn, E.G. (1966). *The Reader's Encyclopedia of Shakespeare*. Thomas Y. Crowell Company. Retrieved from <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.117310/page/n1/mode/2up>

RSC – Royal Shakespeare Company. *Shakespeare's plays*. Retrieved from <https://www.rsc.org.uk/shakespeares-plays>.

SBT – Shakespeare birthplace trust. *Shakespedia*. Retrieved from <https://www.shakespeare.org.uk/explore-shakespeare/shakespedia/>

Bohdan Bieliaiev

Zaporizhia National University

Typology of Electronic Shakespeare Encyclopedias in the Digital Academic Space

The article outlines the typology of digital Shakespeare encyclopedias and their role in knowledge preservation. It highlights The Palgrave Encyclopedia of Global Shakespeare as an example of global academic collaboration and stresses the value of digital resources for Shakespeare studies in Ukraine.

Key words: *electronic encyclopedia, typology, digitalisation, Shakespeare studies, The Palgrave Encyclopedia of Global Shakespeare, Ukraine.*

Всєйкін Д. Ю.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Науковий керівник – канд. філол. наук, ст. викл. Литвин Л. М.

<https://doi.org/10.33989/pnpu.791.c3240>

Локуси віршів Данила Братковського

Вірші барокового поета Данила Братковського віднедавна стали об'єктом активного наукового вивчення. Єдина збірка автора, що має назву “Світ, розглянутий по частинах” (1697), приваблює багатоманіттю художніх аспектів, які потребують подальшого вивчення. Сильові аспекти віршів досліджували М. Корпанюк, О. Турчин, Г. Микитюк, Н. Урсані, О. Новик, морально-етичні проблеми вивчали Р. Радишевський, О. Трюхан, О. Бай, Н. Урсані, образну систему – Л. Семенюк, О. Бай, а до порівняльного аналізу його філософії та поглядів Григорія Сковороди вдалася О. Турчин.

Очевидного прискорення у вивченні творчості Данила Братковського задав переклад збірки “Світ, розглянутий по частинах” з польської мови, який здійснив В. Шевчук, додавши до нього передмову, що дає широкий історичний огляд епохи та аналіз віршів.

Уважаємо за доцільне проаналізувати художню картину світу Данила Братковського як географічну мапу, створену його уявою та релігійними переконаннями.

У бароковій художній картині збірки “Світ, розглянутий по частинах” постає не стільки фізичний світ, скільки місце соціальних зв’язків, який Данило Братковський сприймає із різних ракурсів – політичних, морально-етичних, релігійних, правничих, родинних тощо. Автор, волинський православний інтелектуал, розглядає світ також під фокусом сатиричної оцінки побаченого довкола себе.

Данило Братковський на поетичну географічну мапу накладає локуси, важливі для розуміння світу. Це країни й міста, які буквально або метафорично дають йому змогу осягнути суттєві його прояви. Центральне місце належить образу Речі Посполитої, про що зазначає О. Бай (Бай, 2023, с. 16). Кількадесят віршів розкривають життя в цій країні, підданцем правителя якої на засадах сарматизму відчуває себе поет.

Річ Посполита – Польща назву має,

Річ Посполита світ весь обливає –

Смерть обливає, так, смерть неужита

Для всіх на світі є Річ Посполита (Братковський, 2004, с.188) “Річ Посполита”.

Згадана дослідниця висловлює слушну думку, пов’язану з біографією поета, який здобув освіту в Києві, “однак проживав на периферії Речі Посполитої – її східних теренах, що не могло не позначитися на локальному характері його поезії” (Бай, 2013, с. 6). Не згадуючи у віршах Києва й України, Данило Братковський кількаразово покликається на русинів.

Зокрема, у вірші “До русина й кальвина”, побудованому на ототожненні етнічного походження та віросповідання, дається характеристика людям православної та протестантської віри, які живуть у Речі Посполитій.

Русин, як хоче собі щось здобути,

Мусить тайтись, улесливим бути (Братковський, 2004, с. 302).

До визначення локусів поезії Данила Братковського торкається О. Новик, характеризуючи структуру повсякденності. До ознак макросередовища людини вона відносить країну й місто, де мешкає герой, у якому відбивається його реальне буття (Новик, 2023, с. 306). Зі своєї провінції автор дивиться на навколишні польські міста, тому можна оцінити цей погляд “в антиномії образів “Волинь – Варшава” (Бай, 2023, с. 16), яку слід поширити й на інші згадані Данилом Братковським міста Речі Посполитої.

Прикметно, що в назві кожного міста автор зазначає його соціальну або родинну характеристику.

Краків є паном, пани всі зазвичай,

З золотом, грішми – відразу ж величать (Братковський, 2004, с. 260)

“Краків пан”.

Львів – батько рідний, про сина подбає,

Як грошей досить в калитці тримає (Братковський, 2004, с. 260) “Львів батько”.

Досвід я маю: у чесній Варшаві

Приходням дальнім це мати по-праві (Братковський, 2004, с. 260)

“Варшава мати”.

*Сестра є Люблин тобі, як є в міху,
Тебе при ньому вітає на втіху* (Братковський, 2004, с. 260) “Люблин сестра”.

Краків, Львів, Варшава, Люблін окреслюють контури Речі Посполитої, яку автор розглядає із позиції волинської провінції.

Серед країн, які межують з його батьківщиною, Данило Братковський помічає Московію, що проявляє себе у звичках її народу.

Все він жалує: дає чи збиває,

Від тих жаловань, буває, вмираєш (Братковський, 2004, с. 56)

“Московське пожалування”.

Ще В. Шевчук відзначив, що у Братковського багаторазово згадується країна турків у негативному світлі (Братковський, 2004, с. 17). “Мир з турчином”, “Забава бусурманина”, “До турчина”, “Асфур” – ці вірші створюють загальну негативну характеристику іновірців, які, на погляд автора, виявляють підступність і жадібність. Турків Данило Братковський згадує у зв’язку з політичними перемовинами, які стояли на порядку денному в середині XVII ст. Використовуючи алегорію, він порівнює магометан із вовком, який мириться з баранами “аж доки їхнім м’ясивом він ситий” (Братковський, 2004, с. 264) “Мир із турчином”.

Два вірші Братковський присвятив Греції, яку цінує як осередок православної віри. У вірші “Греція” він тужить за часами духовної і культурної сили колись могутньої країни:

Греціє, де ти, Греціє потужна,

Видай-бо голос. Теологія і Беллона мужня (Братковський, 2004, с. 248).

Нарікаючи на поневолене становище Греції, Данило Братковський у вірші “Відповідь Греції” закликає:

Кайтесь за мене, християни, кайтесь,

В щирості, згоді ви усі тримайтесь (Братковський, 2004, с. 248).

Данило Братковський окремі локуси називає як країни, а деякі – як народи. Сама згадка про них у той чи той спосіб свідчить про значення, якого він їм надає. Московія, Туреччина – це сусідки Речі Посполитої, а Греція постає центром зв’язку з православним світом, про який турбується русин. Україна проявляє себе через етнічні і релігійні риси. Уся сукупність засобів творення поетичної мапи світу Данила Братковського зводиться до релігійних, політичних, регіонально-етнічних критеріїв.

Література

- Бай, О. (2013). Концепт світу в поезії Данила Братковського. *Філологічні науки. Літературознавство*, 3, 6-9.
- Бай, О. (2023). Образ Волині у творчості Данила Братковського: маркування провінційного простору. *Bibliotekarz Podlaski*, 2, 9-22.
- Братковський, Д. (2004). *Świat po części przezyrzany. Świt, po części rozglądnuty*. Луцьк.
- Новик, О. (2023). Повсякденність у поезії Данила Братковського. *Ucrainica X Současna ukrajinistika, problémy jazyka, literatury a kultury Sborník příspěvků*, 302-309.

Danylo Vierendeikin
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University
Loci of Danylo Bratkovskyi's Poetry

The emphasis of this research is on the application of loci in the World, Observed in Many Pieces poetry collection by Danylo Bratkovskyi. The author highlights the geographical scope of his research, which includes the Polish-Lithuanian Commonwealth, Greece, Muscovy, and Turkey, representing each of them in a satiric manner and with the strong influence of the Sarmatism worldview. His baroque world includes the Krakow, Lviv, Warsaw, and Lublin cities, which are the center of Volyn's inhabitant's attention and examination.

Key words: *Danylo Bratkovskyi, Baroque, locus, centre, periphery, environment.*

Дейнека С. О.
Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України
Науковий керівник – д-р філол. наук, проф. Торкут Н. М.
<https://doi.org/10.33989/pnpu.791.c3241>

Еротичне vs політичне в “Антонії і Клеопатрі” Вільяма Шекспіра

Протистояння суспільно-політичного й особистісно-приватного аспектів життя людини неодноразово знаходило відображення у творах художньої літератури. Одним із шедеврів світової класики з огляду на боротьбу між обов'язком й волевиявленням, вважаємо п'єсу Вільяма Шекспіра “Антоній і Клеопатра”.

Спричинений пристрастю, внутрішній конфлікт, що розгортається в душі римського триумвіра Марка Антонія, неодноразово потрапляв у фокус літературознавчих досліджень. Пріоритет у висвітленні цього питання належить представникам гендерних студій, які ретельно вивчали специфіку гендерних уявлень у Стародавньому Римі та Єлизаветинській Англії з метою виявлення особливостей Шекспірівської інтерпретації стосунків між римським полководцем і єгипетською царицею (Randazzo, 2012; Rackin, 2012; Beckwith, 2015; Smith, 2012, р. 48). На особливу увагу заслуговує і стаття Дж. Албан, яка аналізуючи художню тропіку і імпліцитність у п'єсі “Антоній і Клеопатра” акцентує увагу на амбівалентності обох протагоністів (Alban, 2014).

Джордан Чарлтон полемізує з точкою зору Брюса Сміта, який виокремивши у творах Шекспіра п'ять типів персонажів, відносить Антонія до категорії Геркулесів: “воїн значного рангу, який порушує норми моралі суспільства, в якому він живе” (Цит. за: Charlton, 2020, с. 22). На думку Дж. Чарлтона, Геркулесом у цій римській п'єсі виступає не Антоній, а Клеопатра, яка одночасно “виступає в ролі коханки, войовничого лідера та руйнівниці римського тріумвірату” (Charlton, 2020, с. 23). Набуваючи маскуліnnих рис, вона по суті перемагає славного римлянина у психологічному двобої, що призводить до його політичної катастрофи і зрештою позбавляє сенсу і її власне життя. Саме в здатності реалізовувати владу над Антонієм дослідник вбачає унікальність Шекспірівського зображення цієї героїні “порівняно з більшістю інших жінок, про яких він пише” (Charlton, 2020).